

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
8288-08

meddelad i Stockholm den 29 november 2010

KLAGANDE

AA

MOTPART

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 28 oktober 2008 i mål nr 5218-08, se bilaga

SAKEN

Arbetskadeförsäkring

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att Regeringsrätten ska förklara att hon har rätt till livränta. Hon anför i huvudsak följande. Den dokumentation som redovisas i länsrättens dom ger en tydlig bild av problemen på hennes arbetsplats. Året före hennes sjukskrivning, som var kulmen på flera års hård arbetsbelastning, hade hon ett stort inflöde av arbetssökande. Hon hade också en mängd olika uppdrag inom och

Dok.Id 97329

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

Mål nr
8288-08

utanför Arbetsförmedlingen. Hennes arbetsgrupp bestod av fem personer på papperet, men på grund av sjukskrivningar och personalomsättning var de i realiteten endast tre till fyra. Arbetsledningen vidtog inga åtgärder för att skapa en rimligare arbetssituation. Under en period av sex veckor som föregick sjukskrivningen upprätthöll hon två tjänster och befann sig under enorm press med obefintligt handlingsutrymme. Den första tiden under sjukskrivningen behandlades hon av läkare som inte hade kunskap på området stressproblematik. Det var först under våren 2004 som hon fick kontakt med företagshälsovården som hade god kompetens på området. Hon fick då diagnosen utmattningssyndrom.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. En svårighet vid bedömningen är att begreppet utmattningssyndrom i sig är oklart och svåravgränsat. I det aktuella ärendet angavs diagnoserna krisreaktion och utmattningssyndrom först i maj 2004. Det föreligger olika uppfattningar om omfattningen av AAs arbetsbörda tiden före insjuknandet, och i journalen anges andra omständigheter än stress – konkurrerande faktorer – som skulle ha kunnat medföra eller bidra till sjukskrivning. AA har inte varit utsatt för sådana psykiska påfrestningar i sitt arbete att övervägande skäl talar för att hennes skada skulle ha orsakats av skadlig inverkan i arbetet. Hon är därför inte berättigad till livränta.

Försäkringskassan har inhämtat ett utlåtande från sin försäkringsmedicinske rådgivare, specialisten i psykiatri Kenneth Boss, som sammanfattningsvis anför att underlaget inte visar eller gör sannolikt att arbetet rent allmänt, eller i interaktion med AAs personliga konstitution, varit skadebringande.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Lagrum m.m.

En arbetsskada är en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. En skada ska anses ha uppkommit av sådan orsak om övervägande skäl talar för det (2 kap. 1 § lagen [1976:380] om arbetsskadeförsäkring, LAF). Om en arbetsskada har medfört en nedsättning i den skadades förmåga att skaffa sig

Mål nr
8288-08

inkomst genom arbete, kan han eller hon – under vissa förutsättningar – ha rätt till livränta (4 kap. 1 §). Med annan skadlig inverkan avses i princip varje faktor i arbetsmiljön som kan påverka den fysiska eller psykiska hälsan på ett ogynnsamt sätt. Lagstiftningen bygger alltså på ett generellt arbetsskadebegrepp. Det har motiverats bl.a. med att det ska vara lätt att fånga upp förändringar inom medicinsk och teknisk utveckling (prop. 2001/02:81 s. 40).

Den nuvarande bevisregeln infördes genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 2002. Före lagändringen skulle bedömningen av om någon drabbats av en arbetsskada göras i två led. I det första ledet prövades om den försäkrade hade varit utsatt för skadlig inverkan. Beviskravet i detta led var *hög grad av sannolikhet*. I det andra ledet gjordes en bedömning av sambandet mellan den skadliga inverkan och den försäkrades skada. Beviskravet här var att det skulle föreligga *övertvägande skäl* för samband.

I förarbetena till den nuvarande regleringen uttalas bl.a. att förändringen innebar en viss uppmjukning i kraven på visad skadlighet och att prövningen av om det föreligger en arbetsskada ska grundas på en helhetsbedömning (a. prop. s. 40 ff. och s. 102). Vid denna bedömning ska en skada anses ha uppkommit på grund av skadlig inverkan om *övertvägande skäl* talar för det, dvs. samma beviskrav som tidigare gällde för det andra ledet.

Regeringsrättens bedömning

Vid sin prövning av förslaget till nytt beviskrav underströk Lagrådet att lagtillämpningen, om den inte skulle präglas av alltför stor skönsmässighet, genomgående bör bygga på vetenskapligt väl grundade kunskaper. Regeringen instämde i den uppfattningen och framhöll att det ska finnas en vetenskapligt förankrad medicinsk grund för bedömningen om skadlighet i arbetet, men att det inte bör krävas ”full vetenskaplig bevisning” (a. prop. s. 42 f.). Mot bakgrund av de studier som har tillkommit under senare år konstaterar Regeringsrätten att det får anses sannolikt att hög arbetsbelastning och stress kan orsaka psykisk ohälsa, se bl.a. Utmattningssyndrom – stressrelaterad psykisk ohälsa (Socialstyrelsen 2003) och Westerholm, P. (red.), Psykisk arbetsskada (Arbete och hälsa

2008;42:I Göteborgs universitet).

Frågan i målet är om övervägande skäl talar för att de sjukdomsbesvär som sätter ned AAs arbetsförmåga är en följd av att hon har utsatts för skadlig inverkan i arbetet. För att avgöra detta måste omfattningen och varaktigheten av de påfrestningar som har förekommit i arbetet värderas. När det gäller psykisk ohälsa ska bl.a. hög arbetsbelastning, stress och bristande kontroll över det egna arbetet beaktas. Den försäkrades fysiska och psykiska tillstånd och sårbarhet har också betydelse. Vidare är det tidsmässiga förhållandet mellan exponeringen för den skadliga inverkan i arbetet och besvärens uppkomst av intresse liksom besvärens varaktighet. Slutligen måste det prövas om konkurrerande skadeorsaker kan medföra att det inte finns tillräckliga skäl för att anse att skadan har uppkommit på grund av arbetet.

I målet får anses klarlagt att AA i sitt arbete som arbetsförmedlare har haft en mycket hög arbetsbelastning med betydande inslag av psykisk stress. Hennes möjligheter att påverka sin arbetssituation har periodvis varit små, och hon har inte fått avlastning i arbetet trots att hon begärt det. Hon har emellertid inte tidigare haft psykiska problem, och det framgår inte heller att hon på annat sätt varit särskilt sårbar för stressfaktorer.

Vad gäller det tidsmässiga sambandet mellan exponeringen för dessa påfrestningar och sjukdomsbesvären kan det konstateras att AAs arbetsbelastning var mycket hög under hösten 2002. I februari 2003 började hon ett nytt arbete inom Arbetsförmedlingen utan att någon övertog hennes tidigare arbetsuppgifter, och hon var därför dubbelarbetande under sex veckor. Hon blev sjukskriven för trötthet i april 2003. Av de journalanteckningar som föreligger i målet framgår inte att hon har beskrivit sin arbetssituation som något stort problem. Under det första året av sjukskrivningen synes hon själv ha hänfört sina besvär väsentligen till påfrestningar i privatlivet och till somatiska problem. Anmälan om arbetsskada gjordes först i juni 2005.

Mål nr
8288-08

Till följd av det anförda finner Regeringsrätten inte att övervägande skäl talar för att de sjukdomsbesvär som satt ned AAs arbetsförmåga har orsakats av faktorer i arbetet.

Sten Heckscher
Skiljaktig mening, se protokoll

Gustaf Sandström

Karin Almgren

Anna-Karin Lundin
Skiljaktig mening, se protokoll

Annika Brickman

Anna Samuelsson
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. I
Föredraget 2010-10-06